

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

Regis & formulas quæ sunt apud Marcul-
fum, id est, Principis arbitrio, cum sacer-
dotum & procerum consilio. Qua de syno-
do, post missam relationem à Bonifacio,
Francis gratulatur Zacharias epistola ad eos
data, quæ habetur libro quinto Capitula-
rium capite primo. At verò in epistola data
ad Bonifacium ait actam synodum *medianti-
bus Carlomanno & Pippino excellentissimis filiis
nostris juxta nostrarum syllabarum commonitio-
nem, peragente nostras vices tua sanctitate.*

IV. Non omisit quoque Pippinus ad
eundem Pontificem referre quæ à se de con-
silio Episcoporum constituta erant in Con-
cilio Suesionensi anno DCCXLIV. ubi profite-
tur canone secundo se constituisse Episco-
pos *per consilium sacerdotum & optimatum, &
super eos Archiepiscopum Abel.* At verò lata-
bundus hæc illi & Episcopis Zacharias ref-
cripsit: *Gaudio magno gaudemus in Domino,
addiscentes per relationem sublimissimi atque à
Deo servati predilecti filij nostri Pippini vestram
omnium bonam conversationem, & quod ut in
bonis & Deo placitis dispositionibus unanimes &
cooperatores estis.* Quamvis ejectus postea fue-
rit Abel ab episcopatu Remensi per sum-
mam injuriam, teste Hadriano in superiore
privilegio.

V. Quare quod Lupus Abbas Ferrarien-
sis epist. LXXI. scripsit de facultate con-
cessa Pippino à Zacharia, ut delectos à se
laudabilis instituti viros Ecclesiis vacantibus
Episcopos præficeret, referri debet ad rati-
habitationem Zachariæ, de qua jam locuti su-
mus, potius quam ad mandatum aliquid
antecedens, cujus nulla memoria extat inter
epistolas illius Pontificis ad Gallos & ad Bo-
nifacium datas. Hæc sunt Lupi verba: *Nam
Pippinus, à quo per maximum Carolum & reli-
giosissimum Ludovicum Imperatores duxit Rex
noster originem, exposita necessitate hujus regni
Zacharia Romano Papæ, in synodo cui martyr
Bonifacius interfuit, ejus accepit consensum, ut
acerbitati temporis, industria sibi probatissimo-
rum, decedentibus Episcopis, mederetur.* His
verbis respexit synodum Liptinensem, cui
vice Papæ Bonifacius interfuit: in qua Car-
lomannus suo & Pippini fratris nomine,
qui Dux erat quoque ac Princeps Franco-
rum, constituit Episcopos. Hæc quippe sy-
nodus, teste Zacharia, Pippini & Carlo-
manni studio acta est. Præterea quod geri
incepit in Liptinensi Concilio de consti-
tuendis Episcopis, perfecit Pippinus in Sues-
sionensi. Quod acceptum quoque fuit Sum-
mo Pontifici, qui laudabili Principum ope-
ra Episcopos præfici Ecclesiis in commodum
fidelium, non autem laicos illorum relictibus
frui in religionis ipsius perniciem, ut antea,

perspiciebat. Sanè Bonifacius agnoscebat
Principum in hoc electionum negotio aucto-
ritatem. Quippe satagens de successore sibi
in Ecclesia Moguntina deligendo, cujus rei
sibi gratiam fieri à Zacharia petebat, addit
hoc fieri tamen non posse *si Princeps contrarius
fuerit* in epistola ad Zachariam data anno
septingentesimo quadagesimo primo.

VI. Quam deinde formam secutus fue-
rit Pippinus in regnum evehctus, inquirere su-
perfluum videretur. nec enim à semel assumpta
auctoritate recessit. Quod insinuat in Con-
cilio Vernensi anno DCCXLV. canone secundo,
ubi ait se constituisse Episcopos qui vicem
Metropolitanorum agerent.

CAPVT XII.

Synopsis.

I. Transmissam ab avis ad se potestatem exer-
cuit Carolus Magnus. Hadrianus primus probare
videtur interventionem Principis in constituendis Episco-
pis.

II. Carolus Magnus non renuntiavit huic juri, ta-
meti antiquos canones observari jussit. Nihil interim
turbarum excitatum est ob electiones Episcoporum.

III. Suspiciari posset aliquis eum neglexisse jura
electionum, auctoritate synodi Romana fulsum. Hanc
synodum falsam esse scripsit Baronius. Primus om-
nium Sigebertus mentionem illius fecit.

IV. Referuntur duo præcipua argumenta quibus
nititur Baronius ad convincendam falsitatem hujus
Concilij.

V. Tertium argumentum à Baronio allatum,
parvi momenti est; eique nullo negotio responderi
potest.

VI. Refellitur quartum illius argumentum.

VII. Fallitur Baronius, cum existimat vocem In-
vestiturae nondum fuisse repertam ævo Caroli; magni.

VIII. Sextum argumentum robustum est. Pe-
titur autem ex Romani Pontificis electione.

IX. Falsitas ejusdem synodi tribus aliis argumen-
tis probatur, quæ sunt magni momenti.

X. Attamen licet de falsitate hujus synodi constet,
impostor dici non potest Sigebertus. Laudare enim
hujus rei auctorem potest Leonem octavum sedis apo-
stolice invasorem. Sed hanc auctoritatem falsi quoque
arguere nititur Baronius, irrito conatu.

XI. Sigebertus epocham sive temporis signifi-
cationem addidit de suo, itémque numerum Episcopo-
rum & Abbatum.

I. **T**RANSMISSAM ab avis ad se po-
testatem exercuit Carolus magnus.
Invasas enim à laïcis possessiones episcopa-
tus Remensis, sede illa per aliquot annos va-
cante, restitui curavit Tilpino, quem illi Ec-
clesiæ præfecerat, & ab Hadriano Pallium il-
li concedi postulaverat, ut patet ex Privile-
gio superius laudato; in quo Papa probare
quoque videtur Principis interventionem in
constituendis Episcopis. Quippe idem Ha-

Wile Notæ Balu-
zi ad Epist. 81.
Lupi Ferrar. & in
appendice eam-
dem Notarum.

drianus dat in mandatis duobus Episcopis ut discutiunt Lulli Moguntini, quæ facta jam fuerat de consensu Pippini Regis, ordinationem, *adjunctis sibi Missis gloriosi ac spiritalis filij nostri Caroli Francorum Regis.*

II. Neque verò Carolus illi potestati renuntiavit, quandiu superstes fuit, liberam electionem Clericis & civibus relinquendo juxta canones hac de re editos; quorum nullam facit mentionem in solenni illo Capitulari Aquisgranensi, quod conditum fuit anno septingentesimo octuagesimo nono, & relatam est postea in librum primum Capitularium. Illa quidem constitutione renovat omnes canones qui disciplinam episcopalis status respiciunt, adductis canonum verbis Nicæni, Antiocheni, Sardicenis, & Chalcedonensis Conciliorum. Sed canones qui de ordinationibus Episcoporum decernunt omnino omittit. In Conciliis autem quæ per Gallias ad restitutam disciplinam acta sunt anno DCCCXIII. ex ejus admonitione, ne vestigium quidem ullum extat querelæ pro restituendis aut conservandis electionibus. quod tamen negotium in singulis ferè anterioribus synodis summa cura discutiebatur.

III. Suspiciari poterit aliquis Carolum auctoritate synodi Romanæ, cujus meminit Gratianus, fultum, electionum jura neglexisse. Sed cum synodi illius veritas ab illustrissimo Cardinale Baronio vocetur in dubium, necesse est ut nostram hac de re sententiam proferamus. Certum quidem est primum qui ejusce synodi meminerit fuisse Sigebertum Gemblacensem in Chronico ad annum DCCCLXIII. ex quo transcripsit Gratianus dist. LXIII. Docet itaque auctor ille Carolum ex obsidione Papiæ Romam contendisse, & Paschæ festo ibidem peracto, rediisse in castra, Papiamque cepisse, statim verò secundum iter Romam instituisse; ubi Hadrianus primus Papa cum synodo universali CLIII. Episcoporum & Abbatum Carolo *dedit jus eligendi Pontificem & ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoque Patriatus. Insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere definivit. Et ut nisi à Rege laudetur & investiat Episcopus, à nemine consecratur. Omnesque huic decreto rebelles anathematizavit; & nisi resipiscerent, bona eorum publicari.* In Chronico Sigeberti legitur *principatus*, nullo sensu. Sed in variis MSS. & apud Gratianum è Sigeberto legitur, *Patriatus.*

IV. Commentitium istud Concilium à Sigeberto confictum ut Henrici Imperatoris partes, cui favebat, hac auctoritate munit adversus Paschalem secundum, con-

Tom. II.

queritur atrocibus verbis Baronius. Imposituram autem ex eo probat, quòd hujus synodicalium silentium sit apud Eginhardum & ceteros coævos annalium scriptores. Deinde quòd secundum istud post Papiam captam institutum à Carolo iter confinxerit Sigebertus contra apertum testimonium Eginhardi, qui quater tantum Romam advenisse Carolum testatur. Primus ejus adventus fuit hoc anno septingentesimo septuagesimo quarto, secundus anno septingentesimo octuagesimo, tertius anno septingentesimo octuagesimo sexto, quartus anno octingentesimo. Concidit ergo quintus ille excogitatus à Sigeberto. Duo isthæc argumenta vim non exiguam habent, quæ planè carent tertium & quartum.

V. Tertiò contendit impossibile fuisse ut Concilium celebraretur, ob temporis angustias quæ intercedebant inter deditio- nem Ticini & properatum reditum in Gallias ad reprimendos Saxones; intra quod intervallum non poterant evocari Romam CLIII. Episcopi è locis longè distitis. Sed responderi potest numerum illum conflatum fuisse ex Episcopis & Abbatibus qui frequentes fuerunt Romæ unà cum Carolo è Gallia & Italia; à quibus subscripta fuit donatio luculenta provinciarum quam Romana Ecclesiæ contulit Carolus, teste Anastasio in vita Hadriani. Si vera esset investiturarum concessio, tunc fieri potuisset ad rependendum ingens illud à Carolo collatum sedi apostolicæ beneficium. Si novam synodum ponamus cum Sigeberto, poterant facilè convenire iidem illi Episcopi qui primum adventum Caroli honestaverant. Nec enim statim ab urbe capta Italiam deseruit Carolus; qui novum regnum legibus & præsidii firmavit, missis interea copiis adversus Saxones.

VI. Quartum argumentum ceteris præstare videtur, scilicet confirmatum fuisse jus electionum à Carolo, nec meminisse ulius privilegij ab Hadriano in contrarium indulti cui derogaretur. Sed corrui omnino. Etenim electionum episcopaliū libertas, quæ constituitur libro primo Capitularium, quæ citat, non pertinet ad Carolum, sed ad Ludovicum ejus filium, qui constitutionis est auctor, ut postea ostendemus.

VII. Addit quintum argumentum, petitum à nomine *Investiture.* quam vocem illa tempestate contendit fuisse incognitam. Attamen, ut notat Lindenbrochius in Glosfario ad leges antiquas, *vox illa etiam temporibus Caroli magni usitata erat. Vt mirum sit, inquit, virum multæ & variæ lectionis id negare ausum.* Loquitur de Baronio. Sed ad episco-

Vide Notas Baluzij ad Concilia Galliarum Narbon. pag. 11.

E e e ij

patuum concessionem significandam nondum erat instituta, ut suo loco dicitur.

VIII. Sextum argumentum robustum est: quod petitur ex Romani Pontificis electione, quæ Caroli ætate & in exordio principatus Ludovici Pij libera fuit ab interventu Principis. Non moror edictum Ludovici Pij, quod adducit, quoniam illo non excluditur necessitas consensus regij post electionem. Solo testimonio Flori Magistri nitor, cujus verba describit ad annum DCCCXIII. *In Romana Ecclesia, inquit, usque in presentem diem cernimus absque interrogatione Principis, solo dispositionis (adde divine) judicio, & fidelium suffragio, legitime Pontifices consecrari. [Vide Baluzij Notas ad hunc locum Flori, post Notas ad Agobardum pag. 152.]*

IX. Nos verò hujus synodi falsitatem ostendi posse putamus tribus aliis argumentis. Primum est, quòd isto decreto tribuatur Carolo patriciatus dignitas, quam tamen jure hereditario possidebat ex pactis initis inter Pippinum Regem & Stephanum Papam. Quare à Stephano quarto, & antea à Paulo primo Hadriani decessoribus, in literis ad eum datis dicitur Patricius Romanorum. Vnde Romam accedens isto anno DCCCLXXIV. fuit susceptus ab Hadriano cum venerandis crucibus & signis, sicut mos est Exarchorum aut Patriciorum Romanorum; ut observavit Anastasius. Secundum petitur ex testimonio Flori Magistri in tractatu de electione Episcoporum, quem scripsit circa annum octingentesimum vigesimum, ubi consensum Regis consuetudine inductum docet. Incognita ergo fuit illi erudito viro hæc constitutio Hadriani & universalis synodi. Adde Lupi Ferrariensis epistolam: qui de jure Regum in electionibus stabiliendo tractans, omne robur trahit à concessionem Zachariæ; ut ostensum fuit superius. Recentior erat & firmior auctoritas Hadriani & synodi universalis: quam, si extitisset unquam, Lupus non omisisset. Tertium argumentum suppeditant duæ Hadriani epistolæ datæ ad Carolum; ex quarum altera anno DCCCLXXXIV. scripta docemur Episcoporum in regno Longobardico constitutorum ordinationes ab Hadriano factas post cleri & plebis decretum ad se missum. Ex altera anni DCCCLXXXVII. ad discimus Caroli desiderium ut Episcopi Ravennatis electio non fieret absque Missorum suorum interventu. Cui respondet Hadrianus, id nunquam factum; sed morem istum observatum etiam temporibus Pippini Regis, ut decreto cleri atque plebis ad sedem apostolicam perlato, proprium antistitem sibi consecrandum Ravennates peterent.

X. Attamen licet de vitio seu potius falsitate hujus synodi constet, nolim Sigebertum imposturæ reum facere. Etenim ille habet auctorem, quem laudet, Leonem octavum sedis apostolicæ invasorem. Ejus constitutio, in Romana synodo edita in gratiam Ottonis primi, extat apud Gratianum & apud Theodoricum Nihemum: quam falsi quoque arguere nititur vir summus, sed nullo argumento. Quin potius vix de illius veritate dubitare licet, si rei tunc gestæ ordo consideretur. Otto Imperator Romanus accessit anno nongentesimo sexagesimo tertio: cujus adventu territus Ioannes XII. Papa, clam ex urbe discessit. Quid post hæc gestum fuerit narratur apud Luitprandum lib. v. i. cap. v. i. *Cives verò, inquit, sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt, hæc addentes & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros aut ordinaturos præter consensum atque electionem Domini Imperatoris Ottonis Caesaris Augusti filiique ipsius Regis Ottonis.* Coacta dein synodo, Ioannes evocatus cum conventui sistere se nolisset, depositus est per summam audaciam, & Leo octavus ejus loco substitutus. Cum autem Otto se recepisset Spoletum, Ioannes in urbem rediit, Leone fuga sibi consulente, quem deposuit Ioannes; & ipse paulò post infeliciter periit. Ejus loco Romani elegerunt Benedictum quintum. Sed Imperator comparato exercitu Romam repetiit. Statimque collecta synodo, Benedictus damnatur, perjurij crimine inter cetera illi exprobrato, ut testis est idem continuator Luitprandi. *Numquid inficiari potes, aiebat Leo Papa, presentis Domino Imperatori juramento promississe nunquam te cum ceteris Romanis Papam electuram aut ordinatorem absque illius filiique sui Ottonis Regis consensu? Quid aliud expectandum erat post ista quàm ut Romanorum promissio, pœna Benedicti jam sancita, ipsius quoque Leonis pontificatum gerentis auctoritate in synodo confirmaretur; ut factum docent constitutionis tunc editæ verba concepta apud Gratianum. Ceterùm Leo dignitati suæ consulere volens, ostendit nihil novum à se in Ecclesiam inferri, sed sequi se Hadriani exemplum, qui similem prærogativam Carolo contulit. Ad exemplum, inquit, beati Hadriani apostolicæ sedis antistitis, qui Domino Carolo victoriosissimo Regi Francorum & Longobardorum patriciatus dignitatem & ordinationem apostolicæ sedis & investituram Episcoporum concessit.*

XI. Post Leonis octavi testimonium Sigebertus non poterat dubitare de facti veritate. Epocham sive temporis consignatio-

nem addidit de suo. Patriciatu collatio ad-
git illum ut, quantum fieri posset, rem pro-
moveret ad exordia regni Carolini. Potuisset
ponere synodum in primo adventu Caro-
li. Sed Ticinum tunc obsessum erat, non-
dum captum. Porro juxta Leonis verba
concessa fuerant electiones Carolo Regi
Francorum & Longobardorum. Quare ex-
pectandum fuit tempus adepti regni Italiae,
post deditioem Ticini & Desiderij Regis.
Itaque ut omnia congruerent, commentus
est secundum Caroli adventum post Papiam
captam. Habitam quoque synodum ab Ha-
driano scripsit, ex eodem Leonis rescripto,
quod integrum extat apud Theodoricum
Nihemum; licet mentio synodi desit apud
Gratiani compendium. Quod autem Sige-
bertus addit de numero Episcoporum & Ab-
batum, necessum est ut è penu sua deprom-
perit, volens synodo auctoritatem quandam
ex illo numero centum quinquaginta trium
Episcoporum & Abbatum addere. Sed de
Leonis constitutione ejusque sententia di-
cendum erit suo loco, cum ex verbis ejus
investiturarum episcopalium usus mana-
verit.

CAPVT XIII.

Synopsis.

I. Ludovicus Pius Imperator in integrum restituit
electionum formam. Notatus Anfegisus Abbas, qui
leges Capitularium confudit.

II. Oppressa enim antea erat electionum libertas.
E proprio clero eligi debere Episcopos constituit, &
absque pecunia datione. Olim lege generali Episcopi
eligiabantur è clericis dioeceseos. Curia placium.

III. Leo primus praecepit ut ex Presbyteris ejusdem
Ecclesiae, vel ex Diaconis, Episcopus eligatur. Sub-
diaconos quoque eligi permisi Urbanus secundus, nem-
que Innocentius tertius. Presbyteros quoque rusticana-
rum parochiarum eligi posse docet Ludovicus Pius.

IV. Tum praecepit ut electiones in futurum peragan-
tur absque datione munerum. Quod aulam praeceptum
respicit, quae pretio plerumque sacerdotia addicebat.
Probatum ex Gregorio Turonensi.

V. Veteres illam sacerdotiorum nundinationem se-
verissime prohibuerunt.

VI. Sub pretio enim redigi non debet gratia quae
vendi non potest; ut inquit Concilium Chalcedonense.
Illa tempestate quaestio completaebatur electionem
persona & consecrationem & in Ecclesia certa institu-
tionem. Explicatus canon Chalcedonensis. Unde com-
mercium vendendorum sacerdotiorum, simoniaca ha-
resis dicta est à Gregorio magno.

VII. Electionem & ordinationem obnoxias esse cri-
mini simoniae probatur auctoritate Leonis Imperatoris.

VIII. Iustinianus quoque venalitatem suffragio-
rum in electionibus & ordinationibus prohibuit. Usum
tamen enthronificorum approbavit. Explicatur ejus
Novella. Notatus Gotofredus I. C.

IX. Clerici pro infirmatione persolvebant emphan-

stica. Iustinianus explicatus in Novella 56.

X. Auctoritate Gregorij magni vetitum est ne quid
ordinatoribus aut Clericis ministrantibus daretur pro
ordinatione, neque Notariis ob traditionem charta-
rum.

XI. Florentini Jurisconsulti publice olim docuerunt
Præbendas vendi posse absque simonia. Sed Summo-
rum Pontificum decretis jugulata est sententia illa.

XII. Avo Caroli magni, Presbyteri sine titulo
ordinati, pretio comparabant Ecclesias. Quae audacia
repressa tum fuit in Concilio Turonensi.

ADDITIO.] Emendatum caput A multis, ex-
de aetate & qualis ordinis. Subdiaconos quoque ad epis-
copatum eligi posse pronuntiavit Urbanus secundus in
Concilio Beneventano. Notantur Corretores Roma-
ni, qui hanc Beneventanam synodum interpretantur
de ea quae sub Victore tertio habita est. Eduntur acta
Concilij Beneventani sub Urbano secundo habiti.

I. **P**OST propagatam feliciter per di-
versas provincias victricibus Caroli
armis Christianam fidem, & constitutam in
plerisque capitibus ecclesiasticam discipli-
nam, Ludovicus Imp. ejus filius in exordio
regni obscuratam vel potius extinctam ele-
ctionum formam, petentibus Episcopis, in
integrum restituit. Quod ille praestitit anno
DCCCXVI. edicto suo quod Aquisgrani
edidit post habitam eo loco celeberrimam
Episcoporum synodum; nuncupavitque
Capitulare, usitato illa aetate vocabulo, eò
quod decisiones illo comprehensa per ca-
pita sive capitula digesta essent. Confede-
rat Anfegisus Abbas, qui quatuor libros Ca-
pitularium collegit, hoc Ludovici Capitu-
lare cum alio quod Aquisgrani editum fue-
rat à Carolo anno septingentesimo octua-
gesimo nono. Sed ista discrevit subtiliter vir
eruditissimus Iacobus Sirmondus tomo se-
cundo Conciliorum Galliae. Quae distinctio
magnam lucem adfert iis quae de electioni-
bus à Carolo neglectis superius disputata
sunt & postea dicentur.

Ludovicus itaque capite tertio Capitu-
laris, quod est caput octuagesimum quintum
libri primi Capitularium, precibus Episco-
porum exoratus, seu, ut ille loquitur, or-
dini ecclesiastico assentiens, electionum ve-
terem usum restauravit: Sacrorum canonum
non ignari, ut in Dei nomine sancta Ecclesia suo
liberius potiretur honore, ad sensum ordini eccle-
siastico praebeimus; ut scilicet Episcopi per ele-
ctionem cleri & populi secundum statuta canonum
de propria dioecesi, remota personarum & mune-
rum acceptione, ob visum meritum & sapientie do-
num eligantur, ut verbo & exemplo sibi subjectis
usquequaque prodesse valeant.

II. Oppressam antea fuisse significat ele-
ctionum libertatem. Quippe quod hic de-
cernit, id agere se profiteretur ut Ecclesia suo
liberius potiretur honore. At verò non so-
lam votorum libertatem restituit; sed etiam